

Kakanj: Najbrojnija romska zajednica u BiH

NEMAMO NIKAKVIH PRAVA, POTPUNO SMO ISKLJUČENI IZ ZAJEDNICE

Branka Mrkić Radević

Mediha Tahirović ima dvoje djece – sina od 15 i godinu dana mlađu kćerku. Žive u Kaknju ali nijedno od njene djece ne ide u školu. Mediha tvrdi da su u školi Mula Mustafa Bašeskija **odbili da ih prime**, pa ih je upisala u drugu školu u Kaknju. Završili su po dva razreda ali ih je zbog svakodnevnih provokacija na račun njihove pripadnosti romskom narodu odlučila ispisati.

-Počele su priče – vi ste cigani i svakakve vulgarnosti i ispisala sam ih iz škole. Nisam ih nigdje drugo upisala. Romska djeca ovdje nemaju nikakvih mogućnosti, **nikakvih mi prava nemamo, potpuno smo isključeni iz zajednice**. I, hajde da nas nazivaju Romima, ali nas zovu ciganima. Moja kćerka je takve stvari čak i u školi doživljavala.

Mediha kaže da je jedino rješenje za njenu porodicu odlazak u treće zemlje:

-Tamo vani sve ljude prihvataju kao normalne, kao sve ostale. Onaj ko ne može otići vani nema nikakve mogućnosti. Mi sad zasad ostajemo ovdje ali moja djeca su neraspoložena što ne idu u školu. I ne samo moja djeca već i ostala koja žele da se školuju, da vode normalan život, da se zaposle, da imaju svoj posao, svoj hljeb u rukama. Ovako moraju ići po smeću da bi živjeli. Samo im to i preostaje, da se kopa, da se ore i to je to.

Samo 14 Roma u Kaknju ima stalni posao

Kakanjska opština prednjači po broju pripadnika romske manjine u BiH. No njihova brojnost ne garantuje im i normalan život, pa je Medihina priča samo djelić problema sa kojima se kakanjski Romi svakodnevno suočavaju. Osim nejednake mogućnosti obrazovanja za svu djecu problem je i zapošljavanje, stanovanje, nemanje zdravstvenog osiguranja...

Nermin Sejdić je predsjednik Omladinske romske inicijative Kakanj i na osnovu iskustva i brojnih projekata koje je Inicijativa pokušala provesti stanje opisuje kao jako loše. Tvrdi da se svake godine u škole na području opštine upisuje sve manje djece, a da njihovi roditelji nisu u stanju da promijene situaciju jer nemaju posao ni novac da im školovanje osiguraju negdje drugo. Zapošljavanje je drugi gorući problem u ovoj opštini kada je riječ o Romima:

-Prema nekim informacijama na području Kaknja živi oko 65.000 stanovnika, a samo 14 Roma radi. Veliki problemi u Kaknju su i stanovanje, neimaština... za mene je ovo čista diskriminacija što Romi ovdje proživljavaju i zato apelujem na vlast, na državu BiH, na Opštinu Kakanj da se na najbolji način skrene pažnja da Romi dobiju kuće, što je jedan od preduslova za školovanje i ostanak na području opštine kakanj ali i BiH. U Kaknju su najgori problem u odnosu na cijelu državu.

U kakvoj su situaciji kakanjski Romi svjedoči i slučaj sa izgradnjom naselja za romske porodice koje trenutno nemaju gdje boraviti. Iako je sa državnog nivoa osiguran novac za izgradnju kuća za deset romskih porodica, a Opština Kakanj još 2010. raspisala javni poziv i kasnije odabrala lokaciju za izgradnju, radovi još uvijek nisu počeli. Problem je nastao kada su stanovnici Novog naselja Bare koji žive u blizini odabrane lokacije spriječili izvođača radova u poslu. Tvrde kako je lokacija pored gradske deponije, u blizini koje i oni žive, nepovoljna zbog nedostataka infrastrukture te da bi izgradnja naselja stanje samo pogoršala. **Navode da njihovo protivljenje nema nikakve veze sa tim što su kao komšije trebali dobiti Rome, ali kakanjski Romi u te tvrdnje ne vjeruju.**

-Mislim da je problem u tome što se radi o Romima, a te priče da se oni brinu za Rome su čiste izmišljotine. Ovi ljudi su ni na nebu ni na zemlji, oni nemaju gdje. Do izgradnje stanova ovi ljudi su na ulici i svakodnevno strahuju za život vlastite djece te se pitaju kako će preživjeti dolazeću jesen i zimu – kaže Dževad Ahmetović, vijećnik ispred romske manjine u Općini Kakanj.

Da je riječ o otvorenoj diskriminaciji i protivljenju izgradnje naselja zbog toga što je riječ o Romima, smatra i Mujo Fafulić, koordinator za romska pitanja pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH. No još veći problem od stambenog zbrinjavanja Roma u Kaknju predstavlja nedostatak posla, smatra Fafulić:

-Mislim da bi najviše novca trebalo uložiti u zapošljavanje i obrazovanje a onda u stambeno zbrinjavanje. **Ako imate zaposlenog čovjeka, on zarađuje i može školovati djecu, platiti osiguranje, dići kredit i napraviti kuću. Kad imaš kuću a nemaš ništa u njoj, ne možeš živjeti od toga.**

Slaže se sa sagovornicima sa početka teksta da je nedostatak mogućnosti za obrazovanje razlog potpune socijalne isključenosti romske djece a kasnije i odraslog čovjeka koji neobrazovan ne može naći posao:

-Romi su mahom nezaposleni, **stopa zaposlenosti je niža od pet posto.** Samim tim, žive u primitivnim naseljima, nisu stambeno situirani a uvjeti življenja nisu u rangu sa pripadnicima neromske populacije. Zbog svega toga kada romsko djete krene u školu i

uključi se u sistem obrazovanja, nema jednake mogućnosti. Nezaposleni roditelji ne mogu mu obezbijediti odjeću, obuču i udžbenike da bi bilo ravnopravno i uspješno kao ostali. Zbog svega nailazi na diskriminaciju i od nastavnog osoblja i druge djece i nije prihvaćeno u društvu. Romi su izolovani, izdvojeni iz društva. Sam način života i prilike ih izdvajaju. Naravno da imamo i pozitivnih slučajeva u romskoj populaciji, gdje djeca dolaze iz porodica u kojima su roditelji zaposleni i normalno žive ali većina je onih koji nemaju jednake mogućnosti, kaže Fafulić.

12 sati rada za 300 KM

U Kaknju opstaju najbrojnije romske zajednice – u Vardi, naselju u centru grada, živi oko 180 porodica, ali su uslovi za život daleko od normalnih.

Veliki broj njih nema ni zdravstveno osiguranje. Iako država akcionim planovima i za ovu namjenu izdvaja novac, većina nevladinih organizacija koje se bore za prava Roma smatra da novac odlazi na pogrešne adrese, kaže Fafulić:

– Oko 75 procenata romske populacije nije zdravstveno osigurano. Oni nisu ni informisani, neobrazovani su, i ne znaju gdje dobiti informaciju kada se treba prijaviti na biro za zapošljavanje. U Ministarstvu smo proveli istraživanje sa organizacijom Euro Rom i istraživali kolika je stopa nezaposlenosti. Na osnovu toga kreirali smo preporuke za akcione planove. Ali jako malo poslodavaca se prijavljuje na javne pozive, ljudi još uvijek imaju predrasude. **Oni koji se prijave na ove programe samo gledaju kako će iskoristiti Rome dva-tri mjeseca i poslije ih otpustiti.**

Ali i plate za koje bi Romi po nalogu poslodavaca trebali raditi su oko 300 KM mjesečno, a od njih se traži da rade više od 12 časova. Poticaji koje država daje za samozapošljavanje nisu dovoljni pa veliki broj Roma koji se i odluče na ovaj potez odustane nakon izvjesnog vremena.

Fafulić kaže da nije zadovoljan mogućnostima koje ima kao romski koordinator u Ministarstvu:

-Sve što mi možemo učiniti jeste na osnovu analiza i informacija sa terena da načinimo preporuke. Ali mi ne možemo nikoga natjerati da te preporuke poštuje i provodi.

Zbog toga, iako preporuke postoje a izdvaja se i novac, najbrojnija romska zajednica u BiH – kakanjska – živi u neljudskim uslovima bez mnogo nade da će uskoro biti bolje.

***

Tekst je napravljen u okviru projekta ONLINE MEDIJSKA LEPEZA LJUDSKIH (NE)PRAVA U BIH koji podržava [Internews, Sarajevo](#)